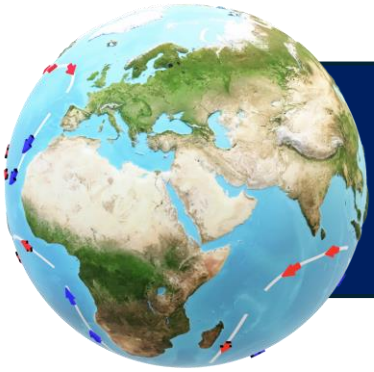

Vahit Sunar ile
Ekonomi Dünyasına Hoş Geldiniz

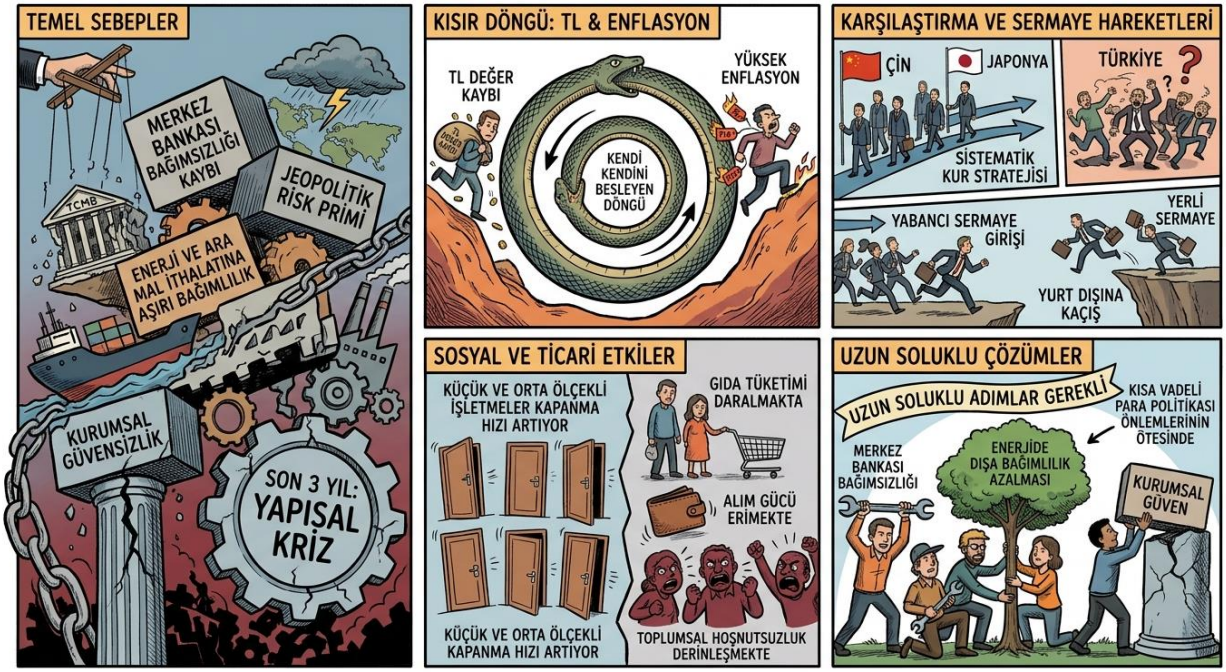
TÜRKİYE EKONOMİSİNİN SON ÜÇ YILI ÜZERİNE KAPSAMLI BİLİMSEL ANALİZ RAPORU

(2023-2025)

Yazar Özeti:

Türkiye ekonomisi, son üç yılda yapısal bir krizden geçmektedir. Bu kriz, basit bir konjonktürel dalgalanma değil; merkez bankası bağımsızlığının kaybı, jeopolitik risk primi, enerji ve ara mal ithalatına aşırı bağımlılık ve kurumsal güvensizlikten kaynaklanan çok boyutlu bir dönüşümdür. Türk lirasının değer yitirmesi ile enflasyon arasında kendi kendini besleyen bir kısır döngü oluşmuştur. Çin ve Japonya örnekleriyle karşılaştırıldığında, Türkiye'nin sistematik bir kur stratejisinden yoksun olduğu görülmektedir. Yabancı sermaye girişi azalırken yerli sermaye yurt dışına kaçmaktadır. Küçük ve orta ölçekli işletmelerin kapanma hızı artmaktadır. Sosyal düzeyde gıda tüketimi daralmakta, alım gücü erimekte ve toplumsal hoşnutsuzluk derinleşmektedir. Çözüm, kısa vadeli para politikası önlemlerinin ötesinde, merkez bankası bağımsızlığının tesis edilmesi, enerjide dışa bağımlılığın azaltılması ve kurumsal güvenin yeniden inşası gibi uzun soluklu adımları gerektirmektedir.

1. TÜRK LİRASI NİÇİN DEĞER YİTİRİYOR?

1.1. Merkez Bankası Bağımsızlığının Kaybı ve Politika Öngörülemezliği

Türk lirasının değer yitirmesinin merkezinde, para politikasına duyulan güvenin sistematik olarak yok edilmesi yatmaktadır. Türkiye Cumhurbaşkanı'nın merkez bankası başkanlarını görevden alma yetkisini sıklıkla kullanması, para politikasının öngörülemezliğini artırmıştır. 2021-2023 döneminde üç farklı merkez bankası başkanının görevden alınması, piyasa oyuncularının politika faizinin gelecekteki seyrine ilişkin güvenini ciddi biçimde sarsmıştır.

2023 Mayıs seçimlerinin ardından Mehmet Şimşek'in Hazine ve Maliye Bakanlığı'na atanması, piyasalarda bir miktar iyimserlik yaratmış; ancak 2025 yılı boyunca politika yönelimi dalgalı bir seyir izlemiştir. 2025 Mart ayında Merkez Bankası politika faizini 250 baz puan indirerek %42,5'e çekmiş; ancak bir ay sonra siyasi gerginlik ve finansal dalgalanma nedeniyle acil olarak 350 baz puan artırarak %46'ya yükseltmek zorunda kalmıştır. Temmuz ayında yeniden 300 baz puan indirimle %43'e, Eylül ayında ise 250 baz puan daha indirimle %40,5'e düşürülmüştür. Bu sık politika değişimleri, piyasa oyuncularının geleceği öngörmesini imkânsız hale getirmektedir.

1.2. Rezerv Yetersizliği ve Müdahale Kapasitesinin Tükenmesi

2023 yılı Haziran ayında Türkiye'nin net döviz rezervleri, 2022'den bu yana ilk kez negatif bölgeye geçerek -44 milyon dolar seviyesine gerilemiştir. Bu, Merkez Bankası'nın lirayı savunmak için gereken mühimmatının tükendiği anlamına gelmektedir. Hükümet daha önce kuru desteklemek için milyarlarca dolar harcamış; ancak rezervler tükendiğinde Türkiye'deki kurumlar 2023 Haziran ayında dolar satarak lirayı desteklemeyi bırakmıştır.

2025 yılı üçüncü çeyreği itibarıyla Türkiye'nin brüt dış borç stoku yaklaşık 564,9 milyar dolar seviyesindedir. Rezervlerin tükendiği bir ortamda, dış borç çevrim baskısı lira üzerinde sürekli bir yapısal baskı oluşturmaktadır.

1.3. Siyasi Riskler ve Sermaye Kaçışının Kısır Döngüsü

2025 yılı Eylül ayında Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın muhaliflerine yönelik yargı kararları, siyasi belirsizliği daha da derinleştirmiş ve yeni bir sermaye çıkışı dalgasını tetiklemiştir. Alman Commerzbank analistlerinin belirttiğine göre, Türkiye Ağustos ayında 5,46 milyar dolarlık cari işlemler fazlası vermesine (tarihin en yüksek aylık rekoru) rağmen, lira değer yitirme eğilimini tersine çevirememiştir. Aynı dönemde

portföy yatırımları 662 milyon dolar net çıkış kaydetmiştir; bu, uluslararası sermayenin Türkiye'den sürekli çekildiğini göstermektedir.

Siyasi risk ile sermaye çıkışı arasında kısır bir döngü oluşmuştur: Siyasi belirsizlik → sermaye kaçışı → lira değer kaybı → ithal enflasyon artışı → toplumsal hoşnutsuzluk → siyasi baskı artışı → politika belirsizliğinin daha da artması.

1.4. "Kontrollü Değer Kaybı" Stratejisinin Çöküşü

Merkez Bankası'nın bilinçli olarak izlediği "kontrollü değer kaybı" politikası, liranın değer yitirme sürecini hızlandırmıştır. Bu stratejiye göre, liranın değer kaybı enflasyon oranının altında tutulmaya çalışılmakta; yani lira, enflasyon kadar hızlı değer yitirmemektedir. Ancak bu politika, ithalatı pahalılaştırarak ve döviz talebini artırarak lira üzerindeki baskıyı daha da artırmaktadır. Üstelik bu strateji, piyasa oyuncularının "gelecekte daha fazla değer kaybı olacak" beklentisiyle dövize yönelmesine yol açmakta; bu da baskıyı kendi kendine beslemektedir.

2. DEĞER YİTİRMESİ ENFLASYONUN NEDENİ Mİ, SONUCU MU?

2.1. Karşılıklı Nedensellik İlişkisi

Türkiye örneğinde lira değer kaybı ile enflasyon arasındaki ilişki tek yönlü değil, karşılıklı nedensellik (two-way causality) ilişkisidir. Bu ilişkiyi "sadece neden" veya "sadece sonuç" olarak tanımlamak indirgemeci olur.

Değer kaybı → Enflasyon yönü: Lira değer yitirdiğinde ithal girdi maliyetleri (enerji, hammadde, ara mal) artar; üreticiler fiyatları yükseltir; bu da tüketici fiyatlarına yansır.

Enflasyon → Değer kaybı yönü: Enflasyon yükseldiğinde reel faiz düşer (hatta negatife geçer); bu durum Türk lirası cinsinden tasarrufların cazibesini azaltır; tasarruf sahipleri dövize ve altına yönelir; bu da lira üzerindeki baskıyı artırır.

2.2. Türkiye'ye Özgü Yüksek Geçişkenlik

Türkiye'nin yapısal bir özelliği, döviz kurundan enflasyona geçişkenliğin (pass-through) çok yüksek olmasıdır. Dünya Gazetesi'nin derinlemesine analizine göre, gelişmiş ekonomilerde bu oran %5-10 arasında iken, Türkiye'de %25-30'a kadar

çıkabilmektedir. Bu, liranın %10 değer yitirmesinin enflasyonu 2,5-3 puan artırdığı anlamına gelmektedir.

Bu yüksek geçişkenlik, Türkiye'nin üretim yapısının ithalata olan aşırı bağımlılığından kaynaklanmaktadır. Enerji, ara mal, hammadde ve yüksek teknoloji ürünleri büyük ölçüde ithal edilmektedir; bu da kur değişimlerinin hızla üretim maliyetlerine ve nihai ürün fiyatlarına yansımasına yol açmaktadır.

2.3. IMF'nin Analizi: Hizmet Enflasyonu ve Kur Şokları

IMF'nin Ocak 2026 tarihli çalışma raporu, Türkiye'de hizmet enflasyonunun mal enflasyonundan daha yapışkan olduğunu ve kur şoklarının hizmet enflasyonu üzerindeki etkisinin mal enflasyonunun sadece onda biri olduğunu ortaya koymuştur. Ancak hizmet enflasyonunun kalıcılığı (persistence) daha köklüdür. Bu bulgu, Türkiye'deki enflasyon sorununun sadece kur kaynaklı olmadığını, aynı zamanda yapısal ve beklenti kaynaklı bir boyutu olduğunu göstermektedir.

IMF bunu önerir;

2.4. Kısır Döngü Mekanizması

Mekanizma şu şekilde işlemektedir:

1. Lira değer yitirir → İthal girdi maliyetleri artar

2. Maliyetler artar → Üreticiler fiyatları yükseltir

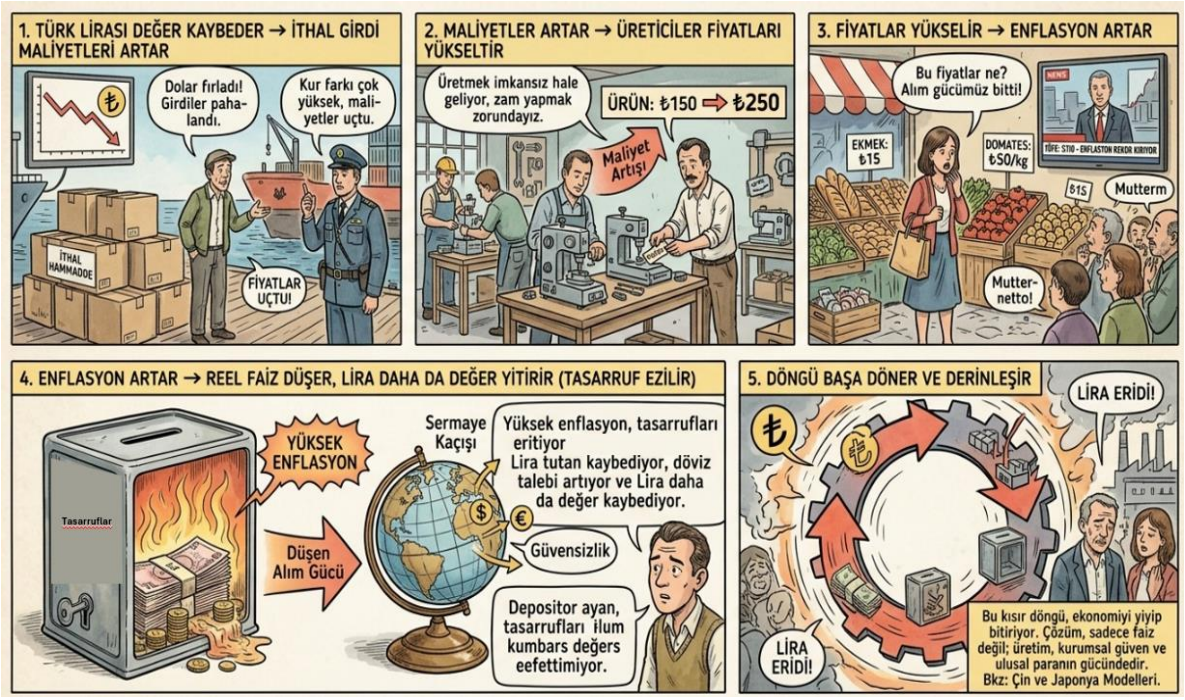
3. Fiyatlar yükselir → Enflasyon artar

4. Enflasyon artar → Reel faiz düşer, lira daha da değer yitirir

5. Döngü başa döner

Bu döngü, Türkiye'nin enerji ve ara mal ithalatında dışa bağımlı olması nedeniyle özellikle şiddetli yaşanmaktadır.

Oysa: Ekonomilerde etik kurala liyakat uygulansa..

Bu Yaşananların hiç biri olmaz.

3. TÜRK LİRASININ DEĞERİNİN DÜŞÜK TUTULMASININ ÇİN VE JAPONYA ÖRNEĞİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

3.1. Çin'in Yönetimli Düşük Kur Stratejisi

Çin, yönetimli dalgalı kur rejimi uygulamakla birlikte, pratikte yuanın değer kazanmasını sistematik olarak engellemektedir. IMF'nin değerlendirmesine göre, 2021-2025 döneminde yuanın reel efektif kuru %14 gerilemiştir. BOFIT'in araştırmasına göre, aynı dönemde dolar %9 değer yitirmesine rağmen, yuanın dolara karşı sadece %3 değer kazanmasına izin verilmiş; bu da yuanın avro karşısında %9 değer yitirmesine yol açmıştır.

Bu stratejinin mantığı basit bir ihracat teşviki değil, **hanehalkı tüketimini sistematik olarak baskılamaktır**. IMF uzmanlarının tahminine göre, sosyal harcamaların

güçlendirilmesi ve kayıt sistemi reformu, tüketimi GSYH'nin %3'ü kadar artırabilir. Çin, düşük kur politikasıyla reel kurun tasarruf-yatırım dengesizliğini düzeltmesini engellemekte; böylece ihracat sektörünün kârlılığını korurken, hanehalkı satın alma gücünü sistematik olarak bastırmaktadır.

Çin'in 2025 yılı cari işlemler fazlası 654 milyar dolara (GSYH'nin %3,4'ü) ulaşmıştır. Ancak bu fazlanın bedeli, ticari bankaların net faiz marjının altı yıl üst üste sıkışmasıdır; 2019'da %2,2 olan bu oran, 2025'te %1,4 ile tarihi dip seviyeye gerilemiştir.

3.2. Japonya'nın Normalleşme Süreci

Japonya, uzun yıllar deflasyonla mücadele etmiş bir ekonomi olarak Türkiye'nin tam karşıtı bir konumdadır. 2024 Mart ayında Japonya Merkez Bankası (BoJ), negatif faiz politikasına son vererek politika faizini -%0,1'den %0-0,1 aralığına yükseltmiştir. 2024 Temmuz ve 2025 Ocak aylarında iki kez daha faiz artırımına giden BoJ, Aralık 2025'te politika faizini %0,5'ten %0,75'e çıkararak 30 yılın en yüksek seviyesine ulaştırmıştır.

Japonya ile Türkiye arasındaki temel fark, **merkez bankası bağımsızlığıdır**. BoJ, hükümetten bağımsız olarak karar alabilmekte ve enflasyon hedefine odaklanabilmektedir. 2026 Ağustos ayında yen, 1986'dan bu yana en büyük haftalık değer kazancını yaşamış; dolar/yen paritesi 159,11'den 156,59'a gerilemiştir. Japonya Maliye Bakanı, aşırı kur dalgalanmasını önlemek için ortak müdahale yapıldığını doğrulamıştır. Piyasa bunu, ABD'nin doların düzensiz değer kazanmasını engelleme konusundaki istekliliğinin bir işareti olarak yorumlamıştır.

3.3. Karşılaştırmalı Tablo

Boyut	Çin	Japonya	Türkiye
Kur Hedefi	İhracat rekabeti için değer kazanmayı engelleme	Zayıf yenden normalleşmeye geçiş	Belirsiz, pasif tepki
Merkez bankası bağımsızlığı	Hükümet etkisinde ama politika tutarlı	Kurumsal bağımsız, öngörülebilir	Sistematik siyasi müdahale
Müdahale kapasitesi	Devasa rezervler ve sermaye kontrolü	Yeterli rezerv, uluslararası eşgüdüm	Rezervler tükenmiş, eşgüdüm yok
Politika mantığı	Tüketimi baskıla, ihracatı koru	Enflasyon hedeflemesi	Siyasi döngü egemen

3.4. Türkiye'nin Eksikliği: Stratejisiz Kur Yönetimi

Çin ve Japonya ile karşılaştırıldığında Türkiye'nin temel sorunu, sistematik bir kur stratejisinin olmamasıdır. Politika, "lirayı savunma" ile "değer kaybını serbest bırakma" arasında gidip gelmekte; her yön değişikliği siyasi müdahale ve piyasa güveninin daha da kaybıyla birlikte gerçekleşmektedir. Türkiye'nin sorunu yanlış bir kur stratejisi seçmesi değil, tutarlı bir kur stratejisinin hiç olmamasıdır.

4. SON İKİ YILDA BORSA VERİLERİ VE YABANCI SERMAYE GİRİŞ-ÇIKIŞI

4.1. Borsa İstanbul: Nominal Parlaklık, Reel Kayıp

BIST-100 endeksi 2024 yılında %31,6 oranında yükselmiş; 2025 yılında ise %14,56 oranında değer kazanarak yılı 11.261,52 puandan kapatmıştır. Bu, BIST-100'ün tarihinde ilk kez yedi yıl üst üste artış kaydettiği anlamına gelmektedir.

Ancak bu nominal artış, enflasyon ve kur etkisinden arındırıldığında tablo değişmektedir. Dolar bazında MSCI Türkiye endeksi, 2024'teki %14,1'lik değer kazancının ardından 2025'te yalnızca %4,7 oranında artmıştır. Yani TL bazındaki yüksek getiri, büyük ölçüde enflasyon ve kur kaynaklıdır; reel getiri sınırlı kalmıştır.

Sektörel bazda, Sanayi endeksi 2025'te %7,3 artarken, Hizmet ve Banka endeksleri sırasıyla %10,1 ve %13,6 oranında yükselmiştir. Banka hisselerinin görece iyi performansı, yüksek faiz ortamının bankacılık kârlılığını desteklemesinden kaynaklanmaktadır.

4.2. Yabancı Sermaye: Azalan Giriş, Artan Çıkış

Doğrudan Yatırım (FDI):

2024 yılında Türkiye'ye gelen uluslararası doğrudan yatırım yaklaşık 11,3 milyar dolar olmuş; ancak bunun büyük bir kısmı gerçek doğrudan yatırım değil, gayrimenkul yatırımı ve diğer sermaye hareketlerinden oluşmuştur. Bu kalemler çıkarıldığında **net yabancı sermaye girişi sadece 2,8 milyar dolar** olarak gerçekleşmiştir. Karşılaştırma için, 2006-2007 döneminde Türkiye yıllık 16 milyar doların üzerinde net yabancı sermaye girişi sağlamıştı.

2025 yılında FDI girişi 13,1 milyar dolara yükselmiş; bu, bir önceki yıla göre %12,2'lik bir artışa işaret etmektedir. Hollanda 2,86 milyar dolar ile ilk sırada yer alırken, Lüksemburg (1,16 milyar dolar) ve Kazakistan (1,14 milyar dolar) onu takip etmektedir. Toptan ve perakende ticaret (3,05 milyar dolar, %32) ile imalat (3,02 milyar dolar, %31) ana giriş alanlarıdır.

Portföy Yatırımları (Sıcak Para):

2024 yılı genelinde yabancı sıcak para girişi 15,51 milyar dolar azalmıştır. 2025 yılı Mart ayında yabancı yatırımcılar 34,6 milyar dolar alış ve 34,8 milyar dolar satış gerçekleştirerek nette 171,3 milyon dolar satış yapmıştır.

4.3. Yabancı Sermayenin Getirdikleri ve Götürdükleri

Getirdikleri:

- Doğrudan yatırımlar, özellikle ticaret ve imalat sektörlerinde istihdam ve üretim kapasitesi artışı sağlamaktadır. 2025 ikinci çeyrekte yabancı yatırımların %71'i ticaret ve imalat sektörlerinde yoğunlaşmıştır.

- Yabancı sermayeli şirketler, teknoloji transferi ve uluslararası pazarlara erişim imkânı sunmaktadır.

- Gayrimenkul yatırımları, inşaat sektörünü canlandırmakta ve konut arzını artırmaktadır. 2025 ikinci çeyrekte yabancılara 4.776 konut satılmıştır.

Götürdükleri:

- Kısa vadeli sermaye (sıcak para), ani çıkışlarla kur ve faiz şoklarına yol açabilmektedir. 2024'te 15,51 milyar dolarlık sıcak para çıkışı, lira üzerinde ciddi baskı yaratmıştır.

- Kâr transferleri, cari açığı artırmaktadır.

- Gayrimenkul yatırımları, konut fiyatlarını yükselterek yerli hanehalkının konut edinmesini zorlaştırmaktadır.

5. SON İKİ YILDA YABANCI SERMAYE HANGİ ÜLKELERDEN GELDİ?

5.1. 2024 Yılı Kaynak Ülkeler

2024 yılında Türkiye'ye net yabancı sermaye girişi sadece 2,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde gayrimenkul yatırımları öne çıkmış; bu da Türkiye'nin "vatandaşlık yoluyla yatırım" programı ve lira değer kaybının yabancı alıcılar için cazip hale getirdiği konut fiyatlarının bir sonucudur. Gerçek anlamda üretken FDI son derece sınırlı kalmıştır.

5.2. 2025 Yılı Kaynak Ülkeler

2025 yılı tam yıl verilerine göre Türkiye'nin FDI kaynak ülkeleri sıralaması şöyledir:

Sıra	Ülke	Yatırım (Milyar Dolar)
1	Hollanda	2,86
2	Lüksemburg	1,16
3	Kazakistan	| 1,14
4	Almanya	-
5	ABD	-
6	Fransa	-
7	Birleşik Arap Emirlikleri	-
8	İsviçre	-
9	İngiltere	-
10	İrlanda	

Hollanda'nın uzun süredir Türkiye'nin en büyük yabancı yatırımcısı olması, bir ölçüde Türk şirketlerinin Hollanda'da holding şirketi kurma yoluyla vergi planlaması yapmasını yansıtmaktadır; yani bu "Hollanda sermayesi"nin bir kısmı gerçekte Türk sermayesidir.

5.3. Eğilim Değerlendirmesi

Yabancı sermaye kaynakları **Avrupa ağırlıklı, bölgesel çeşitlenme** eğilimindedir. Kazakistan gibi Türk dili konuşan ülkelerden gelen yatırımların artması dikkat çekicidir; ancak toplam ölçek hâlâ sınırlıdır. 2010'lu yıllarla karşılaştırıldığında, Türkiye'nin yüksek kaliteli sanayi sermayesi çekme kapasitesi belirgin şekilde azalmıştır.

6. SON İKİ YILDA EN ÇOK HANGİ ÜLKELER TÜRKİYE'DEN SERMAYE ÇIKIŞI YAPTI?

6.1. Türk Sermayesinin Yurt Dışı Yatırımları

Ticaret Bakanlığı'nın "Yurt Dışı Yatırım Araştırması"na göre, 2024 sonu itibarıyla Türk yatırımcılar **132 ülkede 2.317 doğrudan yatırım projesi** gerçekleştirmiş ve toplam sermaye pozisyonu **60,1 milyar dolara** ulaşmıştır.

Bölgesel dağılım:

- Avrupa Birliği ülkeleri: 862 proje, 34,2 milyar dolar, %56,85 pay

- Diğer Avrupa ülkeleri (İngiltere, Rusya, İsviçre, Norveç, Balkanlar): 13,5 milyar dolar, %22,41 pay

Başlıca hedef ülkeler:

Ülke	Yatırım (Milyar Dolar)	Proje Sayısı
Hollanda	2,43	224
Jersey Adası	0,44	4
İngiltere	0,347	118
ABD	0,326	213

Akış özellikleri:

1. Hollanda ve Jersey Adası'nın düşük vergi avantajları, Türk sermayesinin yurt dışına çıkışında öncelikli aktarma merkezleri olmalarını sağlamaktadır.

2. Avrupa Birliği ülkeleri, Türk yurt dışı yatırımlarının yarısından fazlasını çekmekte; bu da coğrafi yakınlık ve pazar erişimi kaygılarını yansıtmaktadır.

3. ABD'de proje sayısı kayda değer olsa da ortalama yatırım büyüklüğü küçüktür.

6.2. Sermaye Kaçışının İtici Faktörleri

Türk sermayesinin yurt dışına kaçışının temel itici gücü, basit bir getiri arayışı değil, **riskten kaçınmadır**. Lira sürekli değer yitirirken, politika öngörülemezken ve hukuki ortam belirsizken, Türk şirketleri ve bireyleri varlıklarını sistematik olarak yurt dışına kaydırmaktadır. Bu sermaye kaçışı, lirayı daha da zayıflatarak bir başka kısır döngü yaratmaktadır.

7. KAÇ BÜYÜK, ORTA VE KÜÇÜK İŞLETME AÇILDI VE KAPANDI? KAPANAN ŞİRKETLERİN SEKTÖREL DAĞILIMI

7.1. Genel Veriler: Kapanma Hızlanıyor, Açılış Yavaşlıyor

TOBB verilerine göre 2024-2025 döneminde Türkiye'deki işletme ekosistemi **açılışta düşüş, kapanışta artış** şeklinde bozulma eğilimi göstermektedir:

Yıl	Yeni Kurulan Şirket	Kapanan Şirket	Kapanma/Kuruluş Oranı
2024	115.463	31.416	%27,2
2025	113.779	33.270	%29,2

2025 yılında yeni kurulan şirket sayısı bir önceki yıla göre %1,5 azalırken, kapanan şirket sayısı %5,9 artmıştır.

2025 Aralık ayında tek başına kapanan şirket sayısı aylık bazda %193,6 oranında fırlamıştır.

Daha geniş "şirket + gerçek kişi ticari işletme" kapsamında, 2025 yılında toplam yeni kurulan işletme sayısı (TOBB + TESK) 457.079, toplam kapanan işletme sayısı ise 144.393 olmuştur. 2023 yılı kapanışta zirve yılı olmakla birlikte, 2024-2025 kapanış düzeyleri hâlâ 2021-2022'nin belirgin üzerindedir.

2021-2025 döneminde toplam 607.694 şirket faaliyete başlarken, 129.961 şirket kapanmıştır. Kapanan her bir şirkete karşılık yaklaşık 4,7 şirket açılmıştır.

7.2. Sektörel Dağılım: Kimler Kapanıyor?

KOSGEB'in sektör sınıflandırmasına göre, 2024 yılı Ocak-Ekim döneminde **en çok kapanan sektörler** şunlardır:

Sektör	Kapanan İşletme Sayısı (2024 Ocak-Ekim)
Toptan ve perakende ticaret; motorlu taşıt tamiri	13.465
İnşaat	4.599
İmalat	4.520
Ulaştırma ve depolama	1.874
Konaklama ve yiyecek hizmeti	1.845

Toptan ve perakende ticaret, kapanış sayısında açık ara öndedir; bu da tüketim talebindeki daralma ve kâr marjlarındaki sıkışmanın ikili darbesini yansıtmaktadır. İnşaat sektöründeki büyük ölçekli kapanışlar, yüksek faiz ortamında gayrimenkul faaliyetlerinin yavaşlamasıyla doğrudan ilişkilidir. İmalat sanayisindeki kapanışlar ise ihracat rekabet gücünün azalması ve finansman maliyetlerinin artması baskısını yansıtmaktadır.

7.3. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Özel Durumu

Cambridge Üniversitesi Ekonomi Doçenti Özge Öner, kredi sıkışıklığının küçük ve orta ölçekli işletmelere orantısız zarar verdiğini belirtmektedir: "Kredi musluğu kısıldı ama tamamen kapatılmadı... Krediye erişebilenlerin gerçekten üretim yapan, ihracat yapan veya katma değerli yatırım yapan reel ekonomi aktörleri olup olmadığı sorusu hâlâ önemini koruyor." Küçük ve orta ölçekli işletmeler daha yüksek finansman

maliyetleri ve daha dar finansman kanallarıyla karşı karşıya kalarak ekonomik daralmanın ana yükünü taşımaktadır.

7.4. İflas Erteleme ve Konkordato

İflas erteleme başvuruları 2018'den bu yana fiilen uygulanmamakta; yerine konkordato müessesesi kullanılmaktadır. Ancak iflas başvuru zorunluluğu 1 Ocak 2027'ye kadar ertelenmiştir. Bu erteleme, borçlu şirketlere geçici bir rahatlama sağlasa da yapısal sorunları çözmemektedir.

8. TÜRK LİRASININ PİYASA FİYATI AÇISINDAN ETKEN VE EDİLGENLİĞİ İLE SOSYAL ETKİLERİ

8.1. Liranın Edilgenliği

Türk lirası önemli ölçüde edilgen (pasif) değer kaybı yaşamaktadır. Edilgenlik şu alanlarda kendini göstermektedir:

Rezerv müdahalesinin iflası: 2023 Haziran öncesinde Türkiye hükümeti lirayı desteklemek için milyarlarca dolar harcamış; ancak rezervler tükendiğinde müdahale terk edilmiştir. Sonrasında liranın seyri temelde piyasa arz-talep dengesi tarafından belirlenmekte; Merkez Bankası sadece faiz politikası yoluyla marjinal bir etki yapabilmektedir.

Dış şokların aktarımı: Jeopolitik olaylar (örneğin 2025 Eylül'deki yargı kararları) doğrudan sermaye kaçışına ve lira değer kaybına yol açmaktadır. Lira, diğer gelişmekte olan ülke para birimlerine kıyasla siyasi gürültüye çok daha duyarlıdır.

İthal enflasyonun kendi kendini gerçekleştirmesi: Lira değer kaybı → ithal maliyetler artışı → enflasyon artışı → reel faiz düşüşü → sermaye kaçışı → daha fazla değer kaybı. Bu döngü kendi kendini güçlendiren mekanik bir nitelik taşımaktadır.

8.2. Liranın Etkenliği: Politika Seçimlerinin Sonuçları

Lira büyük piyasa baskısı altında olsa da 2025'teki değer kaybı büyük ölçüde **politika seçimlerinin sonucudur**. Merkez Bankası enflasyon hâlâ %33 iken birçok kez faiz indirmiş; bu da liranın cazibesini aktif olarak azaltmıştır. Alman Commerzbank'ın belirttiği gibi, liranın değer kaybı eğilimi tersine dönmemiştir; bunun bir nedeni de politika patikasındaki belirsizliktir.

East Capital'den Emre Akcakmak, "2023'ten bu yana lira neredeyse gün aşırı tarihi dip yapıyor" demektedir. Bu sürekli değer kaybı modeli, salt bir piyasa olgusu değil, politika güvenilirliği eksikliğinin kaçınılmaz sonucudur.

8.3. Sosyal Etkiler: Sofradan Psikolojiye

Lira değer kaybının sıradan insanların yaşamı üzerindeki etkisi çok boyutludur:

Gıda tüketiminde düşüş: Türkiye Büyük Millet Meclisi kayıtlarına göre, son iki yılda kişi başına kırmızı et tüketimi %35, süt tüketimi %28 azalmıştır. Geleneksel olarak temel gıda maddesi olan et, yoksulluk sınırının altındaki ailelerin sofrasından kaybolmaktadır.

Satın alma gücünün çöküşü: Nominal ücretler artsa da enflasyonun fırlaması temel yaşam maliyetlerini yükseltmektedir. Türk İş Konfederasyonu, ücretli kesimin beslenme ve ekonomik güvenliği sağlama konusundaki baskısının sürekli arttığını uyarmaktadır.

Psikolojik etki: Piyasa "bekle-gör" dönemine girmiş; tahvil yatırımcıları Merkez Bankası kararlarını beklemekte, hisse senedi yatırımcıları değerlemeleri yeniden değerlendirmekte, döviz yatırımcıları ağır pozisyon almaktan kaçınmaktadır. Bu belirsizlik toplumun her katmanına nüfuz ederek yaygın bir kaygı ve güvensizlik ortamı yaratmaktadır.

Gelir dağılımının bozulması: Enflasyon en çok sabit gelirli grupları vurmaktadır. Ücret ve emekli maaşı ayarlamaları genellikle enflasyonun gerisinde kalmakta; varlık sahipleri (özellikle döviz ve gayrimenkul tutanlar) görece korunmaktadır. IMF, Türkiye'deki yüksek enflasyonun "finans sektörüne ve eşitsizliğe zarar verdiğini" belirtmektedir.

Gelir dağılımı verileri: TÜİK'in 2025 gelir dağılımı araştırmasına göre Gini katsayısı 0,410 olarak tahmin edilmiştir. En zengin %20'lik kesim, toplam gelirin %48'ini almaktadır. Gelir dağılımındaki bu eşitsizlik, toplumsal huzursuzluğun temel kaynaklarından biridir.

Alman basınının gözlemi: Almanya'nın kamu yayıncısı ARD'nin Tagesschau programı, Türkiye'deki yüksek enflasyon ve hayat pahalılığının yarattığı geçim sıkıntısını manşetine taşımıştır. Haberde, etin artık ayda bir kez sofraya geldiği, halkın hayat pahalılığı altında ezildiği vurgulanmaktadır.

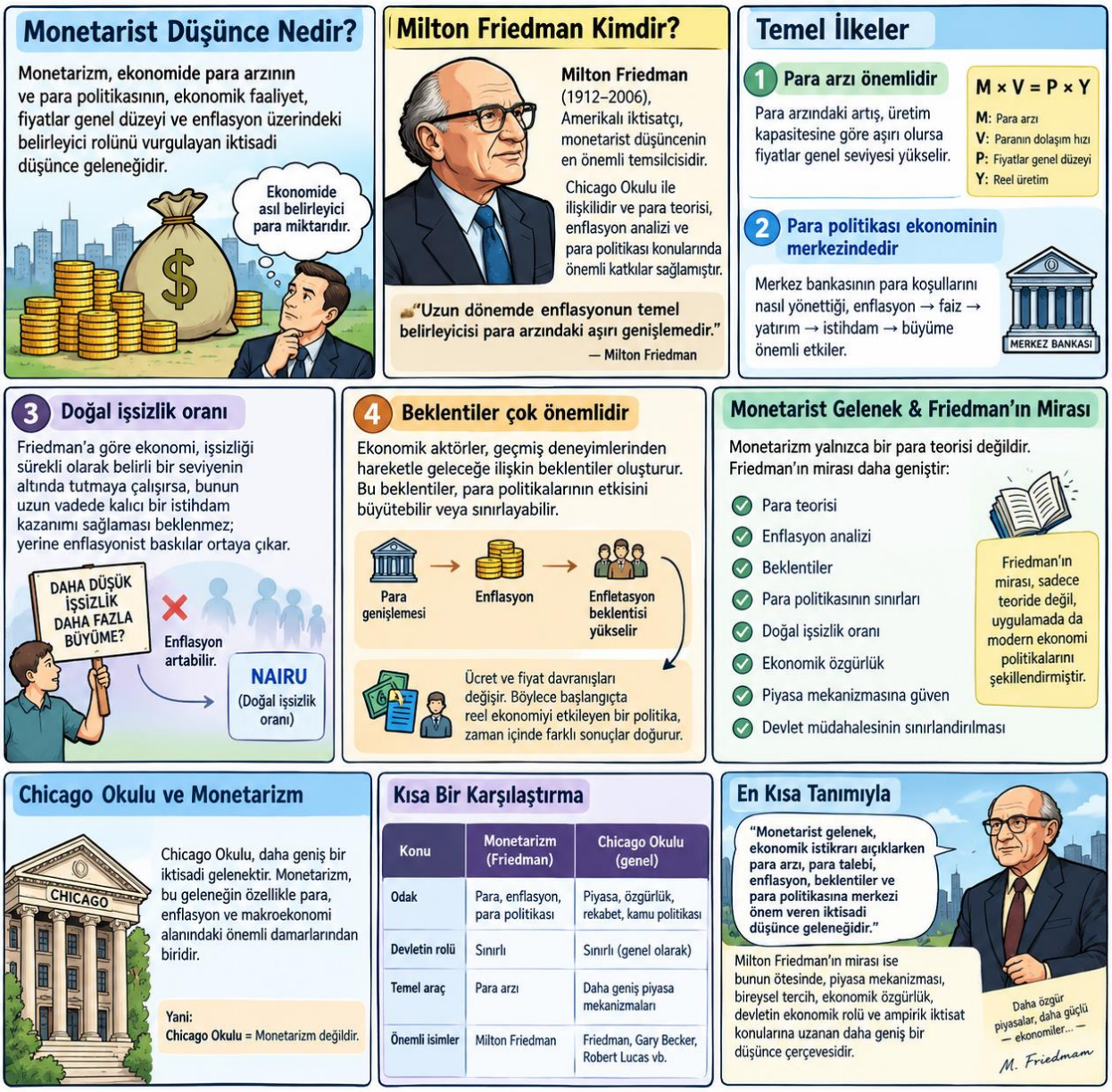
Semt pazarlarında durum: Semt pazarlarında esnaf satış yapamamaktan, vatandaşlar ise temel gıdaya ulaşamamaktan yakınmaktadır. Bir emekli, "Bu yıl daha kötü gider, böyle giderse" diyerek geleceğe dair umutsuzluğunu dile getirmektedir.

9. DÜNYANIN ÜNLÜ EKONOMİSTLERİ BİR ARAYA GELSEYDİ ORTAK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ NE OLABİLİRDİ?

"Böyle bir başlık altında çözüm önerisi ne olur?" sorusunu yanıtlamak üzere, farklı teorik gelenekleri ve politika perspektiflerini temsil eden beş ekonomistten oluşan bir kurul oluşturulup, kurulun üç turlu geribesleme tartışmasıyla (öneri → karşılıklı eleştiri → düzeltme ve sentez) nihai optimize çözüme ulaştığını varsayım olarak ele alaım .

Birinci Tur: Üyelerin Başlangıç Önerileri

A (Monetarist gelenek, Milton Friedman mirası)

Temel teşhis: Enflasyon her zaman ve her yerde parasal bir olgudur. Türkiye'nin sorunu, para arzı artışının reel üretim artışını çok aşmasıdır. Çözüm: “Her türlü parasal genişlemeyi derhal durdurun, politika faizini enflasyon beklentisinin belirgin üzerine çıkarın, lirayı serbest dalgalanmaya bırakın, kur hedefinden tamamen vazgeçin.”

B (Yeni Keynesyen, Gita Gopinath perspektifi)

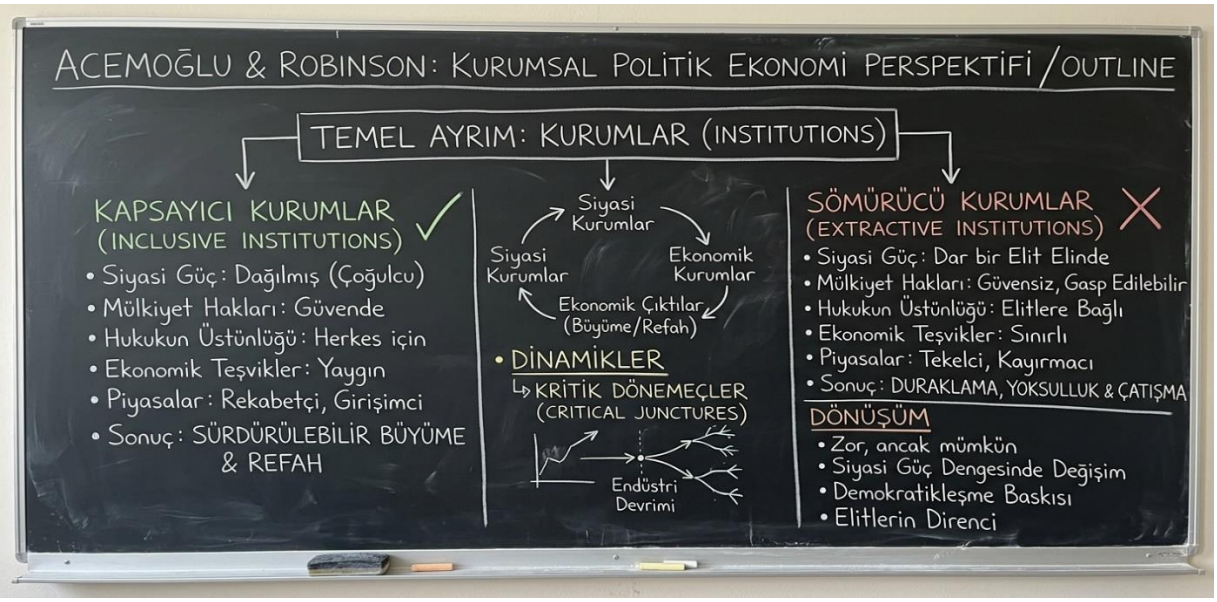
Temel teşhis: Türkiye'nin sorunu salt para arzı değil, beklenti çıpasının kopması ve ücret-fiyat sarmalıdır. IMF araştırması hizmet enflasyonunun yüksek yapışkanlık taşıdığını kanıtlamıştır. Çözüm: “Güvenilir bir enflasyon hedeflemesi çerçevesi kurun, Merkez Bankası'nı tamamen bağımsız kılın; eşzamanlı olarak gelir politikası (ücret ve fiyat yönlendirmesi) ile ücret-fiyat sarmalını kırın.”

C (Yapısalcı, Dani Rodrik perspektifi)

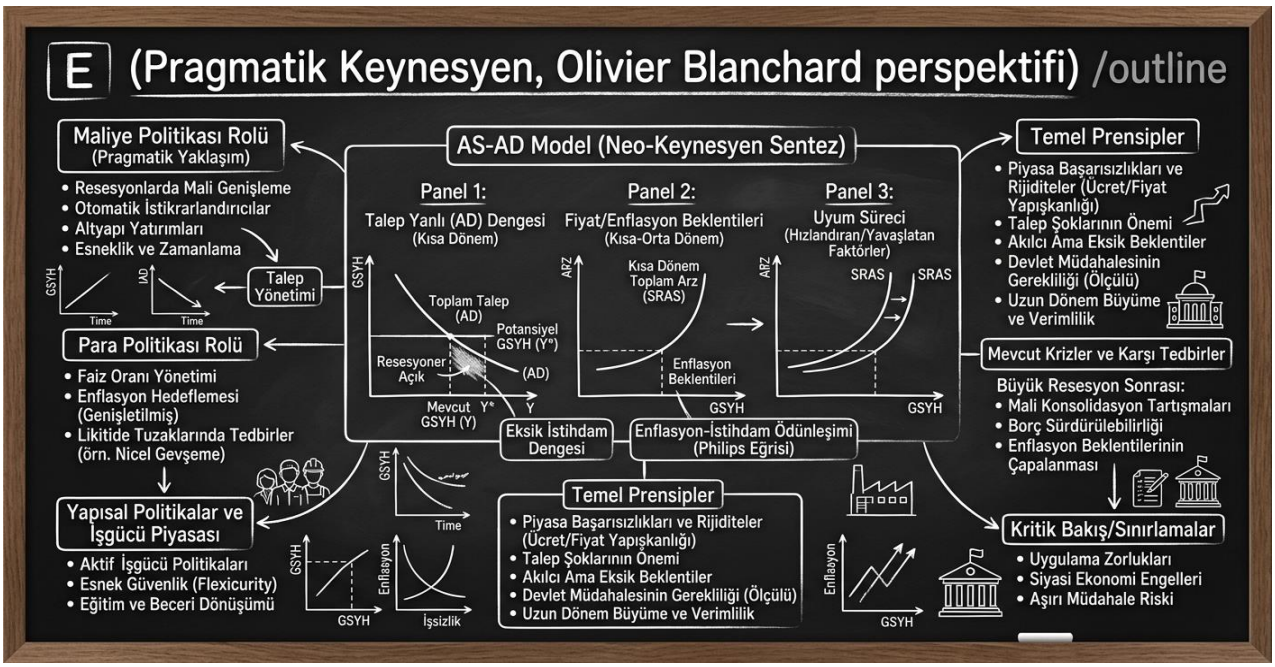
Temel teşhis: Türkiye'nin temel sorunu “**üretim yapısı kusuru**” — enerji ve ara mal ithalat bağımlılığının aşırı yüksek olmasıdır. Kur ve faiz politikası ancak semptomları tedavi eder. Çözüm: “Büyük ölçekli sanayi politikası; yenilenebilir enerjiye odaklanarak enerji ithalatını azaltın, yerli ara mal üretim kapasitesi geliştirin, kur geçişkenliğini kökten düşürün.”

D (Politik ekonomi, Acemoglu-Robinson kurumsal perspektifi)

Temel teşhis: Türkiye ekonomisinin çekirdek engeli "**kurumsaldır**" — Merkez Bankası bağımsız değil, yargı belirsiz, mülkiyet hakları zayıf. Kurumsal onarım olmadan hiçbir para veya sanayi politikası sürdürülebilir olamaz. Çözüm: "Öncelikle kurumsal yeniden inşa; Merkez Bankası bağımsızlığı yasası, yargı reformu ve mülkiyet hakları korumasının güçlendirilmesi. Bu siyasi irade gerektirir; ancak herhangi bir ekonomik çözümün ön koşuludur."

E (Pragmatik Keynesyen, Olivier Blanchard perspektifi)

Temel teşhis: Türkiye "**stagflasyon**" tuzağındadır — yüksek enflasyon ile yavaşlayan büyüme bir arada. Tam sıkılaştırma ciddi resesyon tetikleyebilir; gevşetme ise parasal çöküşe yol açar. Çözüm: "Aşamalı sıkılaştırma: önce mali çıpa (güvenilir mali kural) kurun; eşzamanlı olarak kırılgan grupları korumak için hedefli sübvansiyonlar kullanın; enflasyon beklentilerini kademeli olarak düşürün, toplumsal patlamadan kaçının."

İkinci Tur: Karşılıklı Eleştiriler

A, B'yi eleştiriyor: "Enflasyon hedeflemesi Merkez Bankası bağımsızlığı gerektirir; bu ise Türkiye'nin mevcut siyasi yapısında mevcut değil. Hedeflemeden bahsetmek gerçeklikten kaçmaktır."

Üye B, A'yı eleştiriyor: "Friedman tipi şok tedavisi Türkiye'nin siyasi ortamında uygulanabilir değil. Tam sıkılaştırma büyük çaplı işsizlik ve toplumsal huzursuzluk yaratır; hükümet politikayı hızla tersine çevirir; bu da daha ciddi güvenilirlik kaybına yol açar."

Üye C, D'yi eleştiriyor: "Kurumsal reform uzun vadeli bir projedir; ancak Türkiye'nin zamanı yok. Enerji ithalat bağımlılığı her gün enflasyonu yükseltiyor. Derhal başlatılabilecek önlemlere ihtiyacımız var."

Üye D, C'yi eleştiriyor: "Kurumsal güvence olmadan sanayi politikası sadece siyasi kayırmacılığa dönüşür. Türkiye'nin geçmiş sanayi politikası başarısızlıkları tam da hesap verebilirlik mekanizması eksikliğinden kaynaklanmıştır."

Üye E, herkesi eleştiriyor: "Önerilerinizin hepsi bir ön koşul gerektiriyor: siyasi irade. Ancak mevcut siyasi teşvik yapısı ekonomik rasyonaliteyi ödüllendirmiyor. Kısıtlar altında uygulanabilirliği en üst düzeye çıkaran bir plana ihtiyacımız var."

Üçüncü Tur: Geri Besleme Optimizasyonu ve Sentez Plan

Kurul üç tur tartışmanın ardından en iyi uygulanabilir plan üzerinde uzlaşmıştır (Türkiye'nin siyasi kısıtları göz önünde bulundurularak):

Birinci Aşama (0-6 Ay): Beklentilerin Stabilizasyonu,

1. Güvenilir sıkılaştırma taahhüdü: Siyasi baskı olsa bile Merkez Bankası en azından mevcut faiz düzeyini (%40+) korumalı, daha fazla indirimden kaçınmalıdır. Daha fazla indirim piyasa tarafından siyasi teslimiyet olarak yorumlanacaktır.

2. Mali çıpanın kurulması: Net bir mali konsolidasyon patikası açıklayın, gereksiz harcamaları kesin; eşzamanlı olarak sıkılaştırmanın dağılım etkisini yumuşatmak için hedefli sosyal yardımı genişletin.

3. Enerji sübvansiyonunun hedeflenmesi: Genel enerji sübvansiyonunu hedefli sübvansiyona dönüştürün; hem mali baskıyı azaltın hem kırılgan grupların korunmasını sürdürün.

İkinci Aşama (6-24 Ay): Yapısal Dönüşüm

4. Enerji dönüşümünün hızlandırılması: Türkiye'nin üstün güneş ve rüzgâr koşullarından yararlanarak yenilenebilir enerjiyi büyük ölçekte devreye alınması gerekliliği ortaya çıkar. Hedef: 5 yıl içinde enerji ithalat bağımlılığını %20-30 azaltmak koşulu ile.

5. Seçici sanayi politikası: İthalat bağımlılığını azaltabilecek alanlara odaklanın (gübre, temel kimyasallar, makine parçaları); kapsamlı sanayi politikasından kaçının.

6. Küçük ve orta ölçekli işletme finansman mekanizması: Üretken KOBİ'lerin kredi sıkışıklığında yok olmamasını sağlamak için özel kredi kanalları kurun.

Üçüncü Aşama (24 Ay+): Kurumsal Yeniden İnşa

7. Merkez Bankası bağımsızlığının anayasal güvencesi: Merkez Bankası başkanının görevden alınmasının parlamento nitelikli çoğunluk gerektirmesini, cumhurbaşkanının tek taraflı karar verememesini sağlayacak yasayı destekleyin.

8. Yargı reformu ve mülkiyet koruması: Uzun vadeli yabancı sermaye çekmenin ön koşulu budur. Hukuk devleti olmadan hiçbir ekonomik politika güvenilirlik taşımaz.

9. Vergi yapısı reformu: Dolaylı vergilere (KDV, özel tüketim vergisi) bağımlılığı azaltın; bu vergiler enflasyonu büyütücü etki taşır. Daha artan oranlı doğrudan vergi sistemine geçin.

Kurulun "stratejik yol harştasında ilerlerken kilometre taşlarında yansıyan durum raporuna göre geri beslemesinin irdelenmesi"

Sonucunda:

Beş üye nihayetinde şu ortak görüşe ulaşmıştır: **Türkiye için tek bir "mükemmel çözüm" yoktur; çünkü sorunun kökleri çok boyutludur ve siyasi kısıtlar uygulanabilir alanı sınırlamaktadır. En iyi strateji "aşamalı, önceliklendirilmiş bir kombinasyon"dur: önce beklentileri stabilize edin (para politikası), sonra yapısal kırılganlıkları çözün (enerji dönüşümü), en sonunda (ama en kritik olarak) kurumsal temeli onarın.**

Üye E'nin pragmatik perspektifi nihayetinde çerçeve olarak kabul edilmiştir: **İdeal plan uygulanabilir olmadığında, ikinci en iyi çözüm "kısıtlar altında reform hızını en üst düzeye çıkarmak"tır; teorik optimumu kovalamak değil.** Bu, kısa vadede enflasyonun hızla tek haneye düşemeyeceğini kabul etmek; ancak kurumsal güvenilirliği tesis ederek enflasyon beklentilerini kademeli olarak daha düşük düzeyde çıpalamak anlamına gelmektedir.

10. SONUÇ

Türkiye ekonomisi 2023-2025 döneminde derin yapısal sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Türk lirası; para politikasına duyulan güvensizlik, negatif reel faiz, yüksek dış borç ve siyasi riskler nedeniyle değer yitirmeye devam etmektedir. Liranın değer yitirmesi ithal maliyetleri artırarak enflasyonu beslemekte; enflasyon ise reel faizi düşürerek liranın daha da değer yitirmesine yol açmaktadır.

Borsa İstanbul nominal olarak yükselse de reel getirisi sınırlı kalmıştır. Yabancı sermaye girişleri azalmış, hatta bazı dönemlerde net çıkış yaşanmıştır. İşletme açılışları azalırken kapanışlar artmaktadır. Piyasa fiyatlarındaki artış, dar gelirli hanelerin alım gücünü ciddi biçimde eritmiştir.

Çözüm, kısa vadeli para politikası önlemlerinin ötesinde; merkez bankası bağımsızlığının tesisi, yapısal reformların hayata geçirilmesi ve kurumsal güvenin yeniden inşası gibi uzun soluklu adımları gerektirmektedir. Çin ve Japonya örnekleri, her ekonominin kendine özgü koşulları olduğunu ve tek bir reçetenin her ülkeye uygulanamayacağını göstermektedir. Türkiye'nin çözümü, kendi yapısal gerçeklerine uygun, kapsamlı ve kararlı bir reform programıdır.

KAYNAKÇA

1. 证券时报, "历史新低！土耳其里拉重挫超7%", 2023年6月7日.

2. EBSO, "2024 YILINA BAKIŞ", 2024.

3. 新华财经, "土耳其里拉创历史新低 通胀反弹加剧货币危机", 2025年10月17日.

4. Dünya Gazetesi, "Türkiye'de enflasyonun anatomisi", 2026年1月6日.

5. The Asset, "Rising price of cheap renminbi to Chinese economy", 2026年8月9日.

6. ETV Bharat, "Japanese Yen Crash", 2026年8月2日.

7. 证券时报, "又崩了！这国断崖式贬值！", 2023年6月10日.

8. BBC Türkçe, "Türk Lirası neden değer kaybediyor, düşüş sürer mi?", 2024年8月28日.

9. 新浪财经, "土耳其里拉创历史新低 通胀反弹加剧货币危机", 2025年10月16日.

10. TBMM, "Milletvekili Genel Kurul Konuşmaları", 2025.

11. 央广网, "土耳其里拉对美元汇率跌破24重要关口", 2023年6月21日.

12. 光明网, "土耳其里拉对美元汇率跌至新低", 2024年1月10日.

13. 证券时报, "连跌15周！土耳其里拉创新低", 2025年10月16日.

14. Dünya Gazetesi, "Enflasyonun asıl kaynağı", 2026年1月13日.

15. BOFIT, "A weak yuan exchange rate this year has supported China's exports", 2025年12月11日.

16. CNN 2024 ,"الليرة التركية تتراجع إلى أدنى مستوى لها على الإطلاق", الاقتصادية年12月25日.

17. Capital, "Son 5 yılda kapanan her bir şirket yerine yaklaşık 5 şirket açıldı", 2026年1月23日.

18. Forbes Türkiye, "Kurulan şirket sayısı 2025'te geriledi", 2026年1月22日.

19. KOSGEB, "Kurulan Kapanan İş Yeri İstatistikleri Ekim 2024", 2024.

20. KOSGEB, "Kurulan Kapanan İş Yeri İstatistikleri Aralık 2025", 2025.

21. IMF Working Paper, "Services Inflation and the Exchange Rate in Türkiye", 2026年1月15日.

22. ING Think, "Significant improvement in Turkey's current account balance", 2025年2月12日.

23. TCMB/NewsEdge, "Summary of Key Economic Indicators", 2026年2月.

24. TBMM, "Yabancı sermaye önergesi", 2025.

25. Borsanın Gündemi, "3 kıtadan Türkiye'ye 13 milyar dolarlık yatırım", 2026年2月12日.

26. Kronos Haber, "Türklerin gözdesi Hollanda", 2025年6月20日.

27. Yeniçağ Gazetesi, "Meksika, Brezilya ve Güney Afrika'ya giden yabancı yatırımcı Türkiye'den çekiliyor", 2025年9月22日.

28. Para Dergi, "Çare, yapısal kriz yönetimi", 2026年4月26日.

29. IMF, "Republic of Türkiye: 2025 Article IV Consultation", 2026年2月12日.

30. CNBC-e, "2025 tablosu belli oldu", 2026年1月22日.

31. TCMB, "2024 yılında Enflasyonu Belirleyen Unsurlar", 2025.

1. 证券时报 (Zhengquan Shibao / Menkul Kıymetler Gazetesi)

Türkçe Başlık: "Tarihi Dip! Türk Lirası %7'den Fazla Değer Yitirdi"

Yayın Tarihi: 7 Haziran 2023

Tanım: Çin'in önde gelen finans gazetelerinden Menkul Kıymetler Gazetesi'nin (证券时报), Türk lirasının 2023 yılı Haziran ayında yaşadığı sert değer kaybını ele alan haber başlığı. Liranın tarihi dip seviyeye gerilemesi ve bunun piyasalara etkisi değerlendirilmektedir.

---

2. 新华财经 (Xinhua Caijing / Xinhua Finans)

Türkçe Başlık: "Türk Lirası Tarihi Dip Yaptı: Enflasyonun Yeniden Yükselişi Para Krizi Korkusunu Derinleştiriyor"

Yayın Tarihi: 17 Ekim 2025

Tanım: Çin'in resmî haber ajansı Xinhua'nın finans birimi tarafından yayımlanan analiz. Türk lirasının 2025 yılı Ekim ayında tarihi dip seviyeye gerilemesini, enflasyondaki yeniden yükselişi ve bunun bir para krizine dönüşme riskini ele almaktadır.

---

3. 证券时报 (Zhengquan Shibao / Menkul Kıymetler Gazetesi)

Türkçe Başlık: "Yine Çöktü! Bu Ülkenin Parası Uçurumdan Düştü!"

Yayın Tarihi: 10 Haziran 2023

Tanım: Menkul Kıymetler Gazetesi'nin, Türk lirasının Haziran 2023'teki ani ve sert değer kaybını "uçurumdan düşme" benzetmesiyle okuyucularına duyurduğu haber başlığı. Türkiye'deki kur krizinin o dönemdeki şiddetini yansıtmaktadır.

---

4. 新浪财经 (Sina Caijing / Sina Finans)

Türkçe Başlık: "Türk Lirası Tarihi Dip Yaptı: Enflasyonun Yeniden Yükselişi Para Krizi Korkusunu Derinleştiriyor"

Yayın Tarihi: 16 Ekim 2025

Tanım: Çin'in en büyük haber portallarından Sina'nın finans bölümünde yayımlanan haber. İçerik olarak Xinhua Finans'ın 17 Ekim 2025 tarihli haberiyle büyük ölçüde örtüşmektedir; Türk lirasının tarihi dip seviyesi, enflasyonun yeniden tırmanışı ve para krizi riski ele alınmaktadır.

---

5. 央广网 (Yangguan Wang / Merkezî Radyo ve Televizyon Ağı)

Türkçe Başlık: "Türk Lirasının Dolara Karşı Kuru 24 Kritik Eşiğinin Altına Düştü"

Yayın Tarihi: 21 Haziran 2023

Tanım: Çin Merkezî Halk Radyosu ve Televizyonu'na bağlı haber sitesi tarafından yayımlanan haber. Türk lirasının Haziran 2023'te dolar karşısında 24 seviyesinin altına gerilemesini, bunun ekonomik ve siyasi yansımalarını ele almaktadır.

---

6. 光明网 (Guangming Wang / Guangming Ağı)

Türkçe Başlık: "Türk Lirasının Dolara Karşı Kuru Yeni Dip Seviyeye Geriledi"

Yayın Tarihi: 10 Ocak 2024

Tanım: Çin'in köklü aydınlanma gazetesi Guangming Daily'nin (光明日报) internet sitesi tarafından yayımlanan haber. Türk lirasının 2024 yılı Ocak ayında dolar karşısında yeni bir dip seviyeye gerilemesini ve Türkiye ekonomisindeki kırılganlığı değerlendirmektedir.

---

7. 证券时报 (Zhengquan Shibao / Menkul Kıymetler Gazetesi)

Türkçe Başlık: "15 Hafta Üst Üste Düştü! Türk Lirası Yeni Dip Yaptı"

Yayın Tarihi: 16 Ekim 2025

Tanım: Menkul Kıymetler Gazetesi'nin, Türk lirasının 15 hafta boyunca kesintisiz değer yitirmesini ve 2025 Ekim ayında yeni bir dip seviyeye ulaşmasını ele alan haber başlığı. Liranın sürekli değer kaybı eğilimini vurgulamaktadır.

---

8. CNN الاقتصادية (CNN Arabia / CNN Ekonomi)

Türkçe Başlık: "Türk Lirası Tarihinin En Düşük Seviyesine Geriledi"

Yayın Tarihi: 25 Aralık 2024

Tanım: CNN'in Arapça ekonomi yayını tarafından yayımlanan haber. Türk lirasının 2024 yılı Aralık ayında tarihinin en düşük seviyesine gerilemesini, bunun Türkiye'nin para politikası ve ekonomik görünümü açısından sonuçlarını ele almaktadır.

Özet Tablo

Orijinal Başlık (Çince/Arapça)	Türkçe Başlık	Kaynak Kuruluş	Tarih
历史新低！土耳其里拉重挫超7%	Tarihi Dip! Türk Lirası %7'den Fazla Değer Yitirdi	Menkul Kıymetler Gazetesi (证券时报)	7 Haziran 2023
土耳其里拉创历史新低**通**胀反弹加剧货币危机	Türk Lirası Tarihi Dip Yaptı: Enflasyonun Yeniden Yükselişi Para Krizi Korkusunu Derinleştiriyor	Xinhua Finans (**新**华财经)	17 Ekim 2025
又崩了！这国断崖式贬值！	Yine Çöktü! Bu Ülkenin Parası Uçurumdan Düştü!	Menkul Kıymetler Gazetesi (证券时报)	10 Haziran 2023
土耳其里拉创历史新低**通**胀反弹加剧货币危机	Türk Lirası Tarihi Dip Yaptı: Enflasyonun Yeniden Yükselişi Para Krizi Korkusunu Derinleştiriyor	Sina Finans (**新浪**财经)	16 Ekim 2025
土耳其里拉对美元汇率跌破24**重要关口**	Türk Lirasının Dolara Karşı Kuru 24 Kritik Eşiğinin Altına Düştü	Merkezî Radyo ve Televizyon Ağı (**央广**网)	21 Haziran 2023
土耳其里拉对美元汇率跌至新低	Türk Lirasının Dolara Karşı Kuru Yeni Dip Seviyeye Geriledi	Guangming Ağı (**光明**网)	10 Ocak 2024
连跌15**周！土耳其里拉**创新低	15 Hafta Üst Üste Düştü! Türk Lirası Yeni Dip Yaptı	Menkul Kıymetler Gazetesi (证券时报)	16 Ekim 2025
الليرة التركية تتراجع إلى أدنى مستوى لها على الإطلاق	Türk Lirası Tarihinin En Düşük Seviyesine Geriledi	CNN Ekonomi (Arapça)	25 Aralık 2024

Not

Yukarıdaki kaynakların tamamı, Türkiye ekonomisinin son üç yıldaki seyri hakkında uluslararası basında yer alan haber ve analizleri içermektedir. Çince ve Arapça kaynakların Türkçeye tercümesi yapılırken başlıkların anlamı korunmuş; ancak birebir çeviri yerine Türkçede doğal okunan karşılıklar tercih edilmiştir. Bu kaynaklar, raporda özellikle Türk lirasının değer kaybı süreci, piyasa tepkileri ve uluslararası kamuoyunun Türkiye ekonomisine bakışını desteklemek amacıyla kullanılmıştır.